

(1964). Però en general conservació en balear, per tot en valencià i fins en cat. occid., p. ex. a Torroja, els Torms, 1935, Borges Blanques (BDLC vi, 54), Arcavell, 1936. En el diminutiu la posició fortament pretònica fa que la síncope s'hagi estès fins a un tros més al Sud: *lo kargolét* a la Tinença (Bellestar, Coratxà) però *Carrerassa del karagól* ja a Orpesa (1961), *karagól* a Vilafranca, l'Alcora, etc. En el domini del cat. occidental ha entrat poc o molt en joc la influència moderna de la pronúncia 10 sincopada pròpia del català central, si bé s'hi reconeix alguna àrea ja arrelada i no recent de la síncope, en la unanimitat de *kargól* a tots els pobles de les valls Ferrera, Cardós i Àneu i altres pobles pallaresos i algun de ribagorçà, però *karagól* tant a 15 les Valls de Boí (1953) i Barravés com a Benavarrí (BDC vi, 21; vii, 71, etc.) (veg. *AlcM*). —² El suposat ètimon «grecolatí» *CORCULIUM és una mera suposició d'*AlcM*, feta a la lleugera. Un canvi de CONC- en CORC- és mala fonètica, insostenible. No 20 es pot assegurar que no hi hagi hagut alguna relació entre *conquilla* i *corculla/calcul·la*, però a condició de no prejutjar en quina direcció s'hauria produït l'evolució lingüística (que *conquilla* vagi venir del grec *καρχύλιον*, al capdavant no és gens segur; en 25 tot cas cal eliminar *κόγχη*, ll. *concha*, i els seus derivats com a possibles ètimons de *corculla/calcul·la* i de *caragol*). —³ Alt-nav., guip. *bara-kurkulu*, -*ulo*, en el basc-francès *Pouvreau bare curcuillua* «limaçon, escargot», i lab. (d'Urte) *maricurcuillua* «limaçon», que són cpts. amb *bare* 'límacc' o, si es vol, encreuaments amb aquest, Schuchardt, *Bh-ZRPh* vi, 14 (i *Rom. Etym.* ii, 33); i veg. els altres 30 detalls i aclariments que hi faig en el *DECH*, i cf. Mitxelena, *FonHiVca.*, 332; *BSVAP* x, 10; 35 Manterola, *Canc. Vco.*, glos., s. v. *bare*. —⁴ Schuchardt cita baix-nav. *karakoil* 'caragol' i sul. *kbarakoila* 'cabell arrissat'; Urtel (*Sitzber. d. preuss. Akad.*, 1919, 145) cita un biscaí *kokolaiko* «escargot». Potser no n'hem de separar tampoc unes 40 mes locals guipuscoanes de sentit ja més diferent: *kurkuluš* «taba, huesecillo de cordero» a Andoain, però com que *kurkuts* és 'arboç' («madroño, arbousier») en un altre poble guipuscoà (Azke) i hi ha un *curcullo* 'pinyol, hueso de fruta' (crec a Biescas de Tena), això ja aconsella més limitació, o exigeix més reserves, car deu haver-hi ací, almenys, alguna penetració amb el tipus cast. *cuesco*. —⁵ *Lou Caragol* desaiçue de la Robina de Narbona en l'estany de Sijà apareix ja en docs. de 1558, 50 1566, 1598, etc.; un mas *L'Escaragot* (terme d'Issel) des de 1781 (Sabarthès, *DTop. de l'Aude*). En Rabalais apareix propagada la forma metatètica prov. i saintong. *cacaroulo* (d'on *caquerolles* «escargots comestibles», *Tiers Livre*, cap. 2, p. 20, n. 2), i 55 *caquerolle de tortue* 'closca' en el *Quart L.*, cap. 17, p. 84 (Sainéan *La L. de Rab.* ii, 110, 172). —⁶ Cornu, *GGr.* i, § 91; Leite de V., *RL* ii, 364; Schuchardt, *Roman. Etym.* ii, 32-33, i *ZRPh* xxvi, 392; Brück, *ZRPh* lvii, 592-3; jo mateix ho havia 60

temptejat, el 1942, *AILC* i, 134-7, però vaig retirar-ho ja en el *DCEC* (1947) i sense reserves.—⁷ *Oc. cagouilho*, fr. *cacouille, cocoille*, s'estenen per la Gironda (*cagouille* ja en els docs. de c. 1500 glossats per Delpit), Perigord, Llemosí, Angoumois, Saintonge, Berry, i fins sembla que això reaparegui en un *cuguja, cagoja*, de la zona de Trieste, Irpino *cuglia* 'musclo'. Concedit que això podria venir de l'anaptixi suposada *COCULEA, però ja tampoc no ens duria a formes masculines, ni en -*olu*, i la discrepància en el tractament de la combinació palatal, i en el significat, no ens aparten menys de *caragol*. —⁸ Veg. Gustav Meyer, *IdgFgn.* iii, 67, i *Roman. Lehnworte im Neugriech.*, 32. Per l'*PAIS*, 459-61, Zaccaria, s. v. *caracò*, i la meua nota 6 al *DCEC*, es queda en la conclusió o mera impressió que formes com venec. *caraguol*, nap. *caracò*, són totes importacions espanyoles sense arrels en un ús popular, incapaces de donar compte de les formes egees modernes. —⁹ Massa isolat en la família en què l'inclou, em sembla forçadament, Pok., *IEW*, 938.22. —¹⁰ *PDPF*, no *PSW*, Rayn.; però ja *cauquilha* en el *Torcimany* d'Aversó (244.11), amb moltes rimes en -*ilha*. Segons *TdF* avui *cauquillo* (o > *cóuquillo*) és llenguadocià i llemosí, i Auguste Langlade (felibre de l'Erau) li proporciona una cita literària del collectiu *cauquilhun*; altres parlars han acceptat la forma afrancesada *couquih* (i, 638). —¹¹ Com ens explica Josep M. Cases i Homs, en el pròleg del *Dietari* de Jeroni Pujades, vol. i, p. 42.—¹² Ací, doncs, hi ha contacte amb el tipus mossàrab valencià *clòtxina* 'petxina, conquilla', en el qual no hi ha gran obstacle a fer-lo venir de *COCHLEA*, potser a través de *CLOCILA (it. *chiocciola*). Però més enllà, es fa difícil de saber on hem de tallar entre els dos mots: mossàr. *qáuqan(a)* «límacc», *RMA* i 'caragol' en Abenbeklariš, *cáucan(a)* 'ostra' *PAlc.* i magr. (Simonet, *Glos.*; Schuchardt, *Rom. Et.* ii, 189), car d'una banda hi ha un andal. *coquina* 'closca o marisc semblant al burgo' (Estebz. Calderón, p. 296), i per l'altra gr. mj. i ngr. *καρχαλον* 'closca d'animal', 'cap, crani', Schuchardt, *Rom. Etym.* ii, 31 (aquests de vella arrel grega segons sembla). —¹³ Per acabar, afegim que entremig de les dues l. velars de *KAUKLILIA, i alhora davant la palatal l, es comprèn que també es vagi fer *KAUKULIA o *KALKULIA, d'on el *calcuyla* d'Eiximenis, Empordà, i altres variants anàlogues, en què també pogué contribuir la transacció cap als altres tipus, cf. «*clauculas* uilucas (murices)» en una antiga glossa llatina-anglosaxona (*CGL* v, 278.11; v, 220); M-Lübke, *Wiener Studien* xxv, 95 (*Rom.* lvi, 106-7). Més coses adjacents (i més dubtoses però potser no inconnexes): b. ll. *cauclearius* i al. *gaukler* 'màgic, prestidigitador', cf. franconià antic *kókilari* i *káklari* en les glosses de Trèveris (Holthausen, *Altsächs. Wb.*).

Caragragat, caragròs, V. cara

CARALL, mot comú a les tres llengües romàniques